

Analiza emocija unutar tekstova grupe "Pasi"

Dabo Vukomanović, Jana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:601188>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za kulturalne studije

Akadska godina : 2018/2019

Mentorica: dr.sc. Benedikt Perak

Studentica: Jana Dabo Vukomanović

ANALIZA EMOCIJA UNUTAR TEKSTOVA GRUPE "PASI"

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2019

SADRŽAJ

<u>1.0 Uvod</u>	<u>1</u>
<u>2.0 Definicija pojma " Emocija"</u>	<u>2</u>
<u>2.1 Konceptualni pristup – Aristotel</u>	<u>3</u>
<u>2.2 Evolucijski pristup</u>	<u>5</u>
<u>2.3 James- Lange teorija emocija</u>	<u>6</u>
<u>2.4 Cannon- Bard teorija emocija.....</u>	<u>7</u>
<u>2.5 Schachter- Singer teorija emocija</u>	<u>8</u>
<u>2.6 Teorija kognitivne procijene</u>	<u>9</u>
<u>2.7 "Facial feedback" teorija</u>	<u>10</u>
<u>3.0 Emocija ljutnje ili bijesa</u>	<u>11</u>
<u>4.0 Metafore emocija</u>	<u>14</u>
<u>5.0 Analiza tekstova grupe "Pasi"</u>	<u>16</u>
<u>5.1 Kratka povijest</u>	<u>16</u>
<u>5.2 Kakav prekrasan svijet</u>	<u>17</u>
<u>5.3 Kada umrem</u>	<u>19</u>
<u>5.4 Rezervna radna armija</u>	<u>21</u>
<u>5.5 Pijuni</u>	<u>22</u>
<u>6.0 Zaključak</u>	<u>24</u>
<u>7.0 Literatura</u>	<u>25</u>

1.0 UVOD

U ovome radu pokušati ću primijeniti teorije emocija unutar teksta na tekstove pank skupine "Pasi" koja je djelovala na Riječkoj sceni od 1996. godine do 2016. godine. Definirati ću pojam metafore te iz prepoznatih pokušati isčitati emocije pomoću zadanih teorija.

Prema hrvatskoj enciklopediji definicija glasi : " čuvstvo ili emocija, doživljaj ili stanje potaknuto nekim događajem, situacijom u kojoj se nalazimo, akcijom koju poduzimamo, drugim ljudima, našim mislima, očekivanjima ili planovima. Prema osnovnome hedonističkom tonu čuvstva se dijele na ugodna i neugodna. Razlikuju se po intenzitetu i trajanju".

Postavljaju se pitanja poput Zašto imamo određene emocije? Što ih uzrokuje? Koje su emocije, u ovom slučaju utjecale na nastanak tekstova grupe "Pasi".

Rad ću bazirati pretežito na djelu "Emocije" autora J.W. Kalata i M.N. Shiote koji detaljno opisuju teorije emocija kroz povijest te unutarnje i vanjske utjecaje koji na njih utječu. Također ću služiti se radom K.Oatleya i J.M. Jenkinsa „ Razumijevanje emocija“ te djelom "Metafores we live by" autora Georgea Lakoffa i Marka Johnsen.

U shvaćanju emocija moramo uzeti u obzir vanjske podražaje koji potiču emocije (društvo, događaj, odnosi) te unutarnje kognitivno shvaćanje tih podražaja te značenja koja u njih upisujemo. Koristeći metafore, čovjek je oduvijek izražavao emocije unutar pjesništva i književnosti.

2.0 DEFINICIJA POJMA EMOCIJA

Na pitanje što je emocija, razni su teoretičari kroz povijest dali različite odgovore. Emocija je snažna sila koja utječe na ljudsko ponašanje i odluke. Ona je trenutni odgovor na unutarnje misli ili vanjske utjecaje te taj odgovor može biti pozitivan ili negativan.

Razni filozofi, psiholozi i mislioci su pokušali objasniti pozadinska pitanja iza ljudskih emocija. Kako i zašto se određene emocije pojavljuju.

Emocija je, u psihologiji, često definirana kao kompleksno stanje osjećaja koji rezultiraju u fizičkim i psihičkim promjenama koje zatim utječu na misli i ponašanje pojedinca. Emocije se razlikuju po trajanju te intenzitetu fenomena poput osjećaja (trenutno subjektivno iskustvo emocije), raspoloženje (dugotrajno emocionalno stanje slabijeg intenziteta).

Glavne teorije o poticaju emocija dijeli se na tri glavne kategorije; fiziološka, neurološka i kognitivna. Fiziološke teorije nalažu da odgovori unutar tijela su odgovorni za emocije (ubrzano disanje i otkucaji srca). Neurološke teorije nalažu da aktivnost unutar mozga dovodi do emocionalnih reakcija. Naposljetku, kognitivne teorija nalažu da misli i ostale mentalne aktivnosti igraju glavnu ulogu u oblikovanju emocija.

2.1 KONCEPTUALNI PRISTUP ARISTOTEL

Aristotelov termin za emocije bio je PATHOS(mn. PATHE), što čini emocije pretežito pasivnim stanjima, locirane unutar generalnog metafizičkog pejzaža u kojem se sukobljavaju aktivno i pasivno, oblik i građa, te stvarnost i mogućnost. Pathe su prvotni i primarni odgovori organizma na vanjski svijet, vrlo slične percepcijama. Njegova definicija emocije je dakle da emocije nisu nešto izvan naše kontrole već vrlo ovise o našim vjerovanjima te smo mi odgovorni za njih.

U svojoj knjizi, Retorika, Aristotel raspravlja kako različita tumačenja izazivaju različite emocije. Navodi dodir ruke koji od strane različitih osoba u nama pobuđuje različite emocije. Navodi se Shakespearov citat iz Hamleta; " da naša emocionalna iskustva su oblikovana našim sudovima i evaluacijama. Aristotel se nadalje bavi teorijom emocija u sjelu Poetika. Drama, je o ljudskom djelovanju, i što se može dogoditi kada to ljudsko djelovanje podbaci te izazove nepredviđene posljedice. Mi smo ljudi, a ne bogovi. Jednostavno ne znamo dovoljno kako bi predvidjeli posljedice svega što činimo. No ovo je korijen ljudske tragedije, da ostajemo odgovorni za svoja djela. "(Oatley, Jenkins, 2003: 11)

Pojam katarze ili " izbacivanje" neugodnih emocija sažaljenja i straha možda je najpoznatiji segment Aristotelove "Poetike" . Kasnije su se mnogi filozofi i psiholozi definirali katarzu u kontekstu vlastite znanosti.

"Katarza (grč. κάθαρσις), pojam koji znači pročišćenje, odn. oslobođenje. Pri tome je Hipokrat mislio na tjelesno očišćenje, tj. na istjerivanje iz tijela stvari koje uzrokuju bolest, a Platon na tjelesno i duševno, u smislu oslobađanja duše od tjelesnih sklonosti i strasti putem razvijena duhovnog života. Drugo, uže, specifično estetsko značenje toga pojma izložio je Aristotel. Kao prvi teoretičar tragedije on je držao da katarza treba izazvati strah i sažaljenje te tako »pročistiti« osjećaje gledatelja (O pjesničkom umijeću, VI). Uvriježilo se mišljenje da je Aristotelova definicija tragedije odgovor Platonovu viđenju pjesništva, koje navodno pobuđuje strasti umjesto da ih stišava. Aristotelovo shvaćanje katarze zapravo je tumačenje uvjerenja grčkih tragičara da se mudrost stječe učenjem kroz »patnju«. Katarza je kao termin doživjela mnoga tumačenja i različitu značenjsku upotrebu. U doba talijanske renesanse Antonio Minturno npr. naglašavao je uživanje i korist što ih u gledatelju izaziva tragedija, a

Aristotelovo naučavanje revidirao je i Lodovico Castelvetro. U tragedijama francuskoga klasicizma i P. Corneille i J. Racine tumačili su katarzu u moralnome smislu, kao stanje koje će spriječiti gledatelja u ponavljanju kobnih postupaka tragičnih likova. G. E. Lessing vezao je katarzu s Aristotelovom etičkom kategorijom »mjere« (Hamburška dramaturgija, 1769). Prema F. Schilleru najsavršenija je ona tragedija u kojoj katarzu u gledatelja izaziva forma, a ne sadržaj. J. W. Goethe tumačio ju je kao ispaštanje i pomirenje sa sobom samih likova, a ne gledatelja. Od filozofskih je tumačenja katarze najpoznatije Schopenhauerovo (katarza kao univerzalna ljudska emocija suosjećanja). Katarzu su, među ostalima, tumačili i F. Nietzsche, I. A. Richards i N. Frye. Dugo interpretirana kao moralno ili mentalno pročišćenje, ona se danas ponovno razumijeva ponajprije u estetičkom okviru, kao u Aristotela. Kao karakteristična metoda katarza se primjenjuje u psihoanalizi: potisnute neugodne emocije valja povezati s događajem koji ih je izazvao i tako ih, dovedene svijesti, verbalizirane ili pretvorene u djelatnost, odreagirati (→ odreagiranje), pa time prestaje njihovo djelovanje." – Hrvatska Enciklopedija

Aristotelova procjena pathe je mješovita; one se mogu kultivirati razumom u životu no također mogu poremetiti naš razum i djelovanje i biti korišteni u negativne svrhe. Čineći naše prosudbe nestabilnima i sklonim sukobima, emocije (poput ljutnje) mogu predstavljati prijetnju ljudskom društvenom životu. No u svakom slušaju Aristotel je sigurno mislio da su emocije jedna konstanta ljudskog života koja se ne može ignorirati. Etika ih kultivira u razvoju karaktera, a retorika vodi do stvaranja uvjerenja.

2.2 EVOLUCIJSKI PRISTUP

Charles Darwin, iako najviše poznat kao teoretičar evolucije, također je proučavao emocije kao potporu vlastite teorije. Tu temu razrađuje u djelu *The Expression of the Emotions in Man and Animals* (1872). Njegova teza je da su emocije također evoluirale pomoću prirodne selekcije te da su tako služile svrsi preživljavanja i komunikacije ljudske vrste. Glavna pitanja koja on postavlja su; koja je veza između ljudskih i životinjskih emocija? Te što ih pokreće? Sukladno teoriji evolucije, Darwin nalaže kako su emocije također refleksni mehanizmi koji korijene vuku u našim životinjskim pretcima. One mogu biti potaknute bez ljudske želje ili svjesnosti za time "njegova je knjiga puna primjera tih akcija: suze koje ne služe kako bi navlažile oči, dlake koje stoje uspravno u strahu i ljutnji bez vidljivog razloga itd.." (Oatley, Jenkins, 2003: 3)

"Pokreti naših ekspresija u licu i tijelu, bez obzira koje je njihovo porijeklo, su sami po sebi od velikog značenja za našu dobrobit. Oni služe kao prvi oblici komunikacije između majke i novorođenčca; ona se nasmije u afirmaciji, te to potiče dijete na pravi put, ili se mršti u neodobravanju. Mi priorno percipiramo simpatiju u drugima pomoću njihove ekspresije (lica)... Pokreti ekspresije daju jasnost i energiju našim izgovorenim riječima." (Darwin, 1872/1998, p. 359)

„Emocionalni izrazi imaju istu kvalitetu: Darwin je tvrdio da prezrivo osmjehivanje, izraz lica kojim djelomice otkrivamo zube na jednoj strani, jest ponašanje zaostalo od rezanja ili pripreme za ugriz. Ova je priprema bila funkcionalna kod nekog našeg dalekog pretka, no više nije. Premda katkad dajemo zajedljive primjedbe, odrasli ljudi ne koriste zube za napad“. (Oatley, Jenkins, 2003: 4)

"Uočavamo isto ponašanje i izražavanje baznih ljudskih emocija u svim živim bićima. Naša lica slično izgledaju kada izražavamo emocije poput sreće, tuge, ljutnje, iznenađenja, straha i gađenja. Darwin je svoja istraživanja također bazirao na izjavama misionara koji su putovali po svijetu te ih je upitao kako ljudi iz tih krajeva svijeta izražavaju emocije, te time došao do saznanja da sve kulture izražavaju osnovne emocije na sličan način. Kada su iznenađeni ili začuđeni, širom otvore oči i ponekad usta. Kada su zamišljeni ili zbunjeni se namršte. Kada su determinirani, namršte se i stisnu usnice. Kada se osjećaju bespomoćno, stisnu ramena." (Kalat, Shiota, 2012: 45)

2.3 JAMES- LANGE TEORIJA EMOCIJA

Teorija James- Lange imenovana je po dvije individualne, međusobno nezavisne teorije psihologa Williama James i psihologa Carlea Lange-a. Također su pokušali odgovoriti na pitanja što uzrokuje emocije? Koji faktori igraju ulogu emocionalnim iskustvima? Kojoj svrsi emocije služe?

Njihova teorija nalaže da se emocije pojavljuju kao rezultat fizioloških reakcija na neke događaje. U drugim riječima, ova teorija nalaže da osobe imaju fiziološku reakciju na vanjski poticaj te da ta interpretacija fizičkog odgovora dovodi do emocija tj emocionalnog iskustva.

Naša emocionalna reakcija ovisi o našoj interpretaciji tih fizičkih reakcija. Npr. uzmimo za primjer da plivamo u moru i vidimo peraju morskog psa. Naše tijelo će se početi tresti i srce kucati brže. James- Lange teorija nalaže da se ne tresemo jer nas je strah, već nas je strah jer se tresemo.

dravorazumski pogled na emocije bi bio događaj – osjećaj – ponašanje. James- Lange teorija nalaže događaj- fiziološka promijena- osjećaj. No James nije vidio jasnu razliku između svih aspekata emocija, ali koristeći današnju terminologiju, mogli bi reći da se Jamesova teorija odnosi na osjećajni aspekt emocija, a ne na kognitivnu procjenu.

Tako da bi pravilna formula James- Lange teorije bila ta da je *osjećajni aspekt* neke emocije zapravo percepcija tjelesnih akcija i fizioloških uzbuđenja; te time pojašnjena James- Lange teorija glasi, događaj – kognicija/procjena- fiziološka promijena i ponašanje – osjećaj (ibid. 2013: 14)

2.4 CANNON-BARD TEORIJA EMOCIJA

Walter Cannon, psiholog ranih 1900. g., nije se složio sa James- Lange teorijom emocija iz nekoliko različitih razloga. Prvo, nalaže kako ljudi mogu iskusiti fiziološke reakcije povezane s emocijama bez da ih zapravo osjećaju.

Na primjer, srce može ubrzano kucati zbog fizičke a ne jer nas je strah. Također govori kako emocionalne reakcije se pojavljuju prebrzo kako bi ih smatrali samo produktima fizičkih stanja.

Često osjetimo strah prije nego što počnemo osjećati fizičke simptome poput drhtanja i ubrzanog otkucaja srca.

Po Cannon- Bard teoriji emocionalni osjećaji su nezavisni od fiziološkog uzbuđenja i ponašanja, iako se ovi aspekti svi pojavljuju u isto vrijeme. Drugim, modernim riječima, kognitivni/osjećaj procjene te fiziološki/ aspekt ponašanja u emociji se uzdižu samostalno. (ibid.)

Ukratko po ovoj teoriji, mi sami odlučujemo kako percipiramo neku emociju te kako na nju reagiramo. Ova teorija je potaknula mnoge druge teorije koje se baziraju na kognitivnim aspektima emocija, no uglavnom je odbačena zbog svoje udaljenosti od zdravog razuma.

2.5 SCHACHTER- SINGER TEORIJA EMOCIJA

Također poznata kao dvo- faktorna teorija emocija, ova teorija je primjer kognitivne teorije emocija.

Ova teorija nalaže da se fiziološka promjena događa prva, te da zatim pojedinac prepoznaje razlog ovog poticaja, i time ga prepoznaje i označava s emocijom.

"Poticaj dovodi do fiziološkog odgovora koji je zatim kognitivno interpretiran i označen, što rezultira emocijom. Razlika između dvije emocije je u kognitivnoj procjeni a ne osjećaj ili fiziološki aspekt." (ibid 2012: 15)

Kao James- Lange teorija, Schachter- Singer teorija nalaže kako ljudi doista imaju emocije bazirane na fiziološkim reakcijama. Glavni čimbenik je situacija i kognitivna interpretacija koju pojedinac koristi kako bi označio tu emociju. No Schachter- Singer teorija se također povezuje i sa Cannon- Bard teorijom tako da također predlaže da slični fiziološki odgovori mogu proizvesti razne emocije. Npr ubrzano srce na ispitu i ubrzano srce na spoju mogu značiti različite emocije.

2.6 TEORIJA KOGNITIVNE PROCJENE

Prema nekim teorijama kognitivne procjene emocija, razmišljanje se mora dogoditi prije određene emocije. Richard Lazarus je pionir u ovom području emocija te je njegova teorija također oslovljena kao Lazarusova teorija emocija. Po njegovoj teoriji, redosljed događaja prvo sadržava poticaj, slijeđen mišlju koja zatim dovodi to istovremenog iskustva fiziološkog odgovora i emocije. Situacija sretanja sa medvjedom dovodi do moguće trenutne pomisli na to da smo u opasnosti. To zatim dovodi do emocionalnog iskustva straha i fiziološke reakcije poput drhtanja i znojenja, koje su povezane sa "fight- or – flight" odgovorom.

2.7 "FACIAL- FEEDBACK" TEORIJA

Ova teorija nalaže da su ljski izrazi lica povezani sa iskustvom emocija. Darwin i W. James su oboje zamjetili da ponekad fiziološki odgovori često imaju direktan utjecaj na emociju. Na primjer, osobe koje su prisiljene biti nasmijane kroz neki događaj, će se ugodnije osijećati te se bolje provesti od onih koji imaju neutralni izraz lica. U djelu "emotion" James W. Kalat, North Carolina State University Michelle N. Shiota, University of California, Berkeley - Emotion-Wadsworth, navode primjer držanja olovke sa zubima ili usnama. Kada držimo olovku u zubima, prisiljeni smo se smijati, no kad ju držimo u ustima, osmjeh nam je onemogućen. Navode istraživanje u kojemu su doista ispitanici koji su držali olovku u zubima, ocijenili određene crtiće smješnijima nego oni koji su olovku držali sa ustima. Također navode primjer ispitivanja gdje su se ispitanici mrštili, iako ta riječ nije bila upotrebljena u uputama, te je rezultat bio slične prirode. Reakcije su bile pozitivnije kada se ispitanici nisu mrštili dok su ocjenjivali fotografije. Zaključujemo da izraz lica ima povezanosti sa emocijama no dali to nužno znači da on direktno utječe na njih ili jednostavno kroz život učimo konstantno povezivati emociju sa izrazom lica ili fiziološkom promijenom. Svaki puta kada je nešto smiješno se nasmijemo, do te mjere koristimo fizičko izražavanje emocija da ono postaje jedan od utjecaja na njih same.

3.0 EMOCIJA LJUTNJE ILI BIJESA

Po Hrvatskoj enciklopediji definicija bijesa glasi; " U psihologiji, ekstremno intenzivno čuvstvo (afekt) srdžbe, praćeno cijelim nizom tjelesnih promjena (bljedilo, crvenilo, napetost mišića lica i tijela, intenzivni psihomotorni nemir i sl.), uzrokovanih maksimalnim uzbuđenjem autonomnoga živčanog sustava (simpatikusa). Često praćen agresijom, verbalnim ili tvornim napadom na predmet bijesa, do potrebe za njegovim uništenjem ili, ako taj nije dostupan, na nedužne osobe ili predmete iz okoline. U stanju bijesa ćovjekova sposobnost vladanja vlastitim ponašanjem bitno je smanjena, pa ponašanje može biti i potpuno nekontrolirano i nesvjesno. Bijes najćešće nastaje u stanju maksimalne frustracije zbog nemogućnosti postizanja željenog cilja."

U sredini osjećaja, raspoloženja i ostalih emocionalno potaknutih događaja, su stanja doživljena jednostavno kao dobra ili loša. Ova stanja, zvana sržna ili jezgrovita stanja utjeću na reflekse, percepciju, kogniciju i ponašanje te su pod utjecajem raznih unutarnjih i vanjskih ćimbenika, no ljudi nemaju direktan pristup tim kauzalnim poveznicama. Sržno stanje dakle može biti doživljeno kao slobodni koncept (raspoloženje) ili može biti pridodano nekoj svrsi.

Emocija ljutnje ili bijesa je intenzivno emocionalno stanje. Uključuje neugodan i negativni odgovor na doživljeni podražaj, provokaciju, bol ili prijetnju. Strah i ljutnja imaju mnogo zajednićkih osobina pa za ljutnji također možemo reći da je dio " fight- or- flight" odgovora na situaciju koja je postavljena.

Ljutnja se javlja kao odgovor na povredu autonomnosti, pravde, ili odrećdenih standarda društva ili osobe. Ljutnja se također često naziva sekundarnom emocijom jer nastojimo ljutnjom opravdati druge skrivene emocije, to jest zaštititi se od odrećdenih osjećaja ili prekriti ranjive osjećaje u nama. Primarni osjećaj je ono što osjetimo prije osjećaja ljutnje. Skoro pa uvijek postoji ljutnji prethodni osjećaj. Možemo se osijećati uplašeno, napadnuto, povrijećeno, nepoštovano, usiljeno, zatoćeno ili pod pritiskom. Ako je neki od ovih osjećaja dovoljno intenzivan, taj osjećaj povezujemo s ljutnjom.

Ljutnja postavlja zanimljiv problem istraživaćima, pogotovo onima koji pokušavaju proućavati emociju unutar laboratorija ili unutar nekih drugih kontroliranih uvijeta. Poticanje straha je lako: iznenadni, glasan zvuk je dovoljan, horor film ili prijetnja elektrićnim šokom. No zamislimo poticanje ljutnje ili bijesa u istraživaćkom laboratoriju bez prelaženja etićkih

granica. Znanstvenici često potiču osjećaje kao što su strah, zabava ili razonoda te gađenje pomoću prikazivanja video isječaka određenih stvari i prikaza koji te emocije izazivaju, no teško je pronaći video isječak koji učini većinu ispitanika ljutima bez izazivanja mnoštva drugih emocija. Snažna uvreda učini većinu ljudi ljutima, no često je to kombinacija straha, tuge i osjećaja posramljenosti. Također, neke osobe ne uspijevaju prepoznati uvrede ili ih samo "prelete", predpostavljajući da osoba koja ih vrijeđa, ima loš dan. Strah je skoro univerzalna reakcija na određene situacije, ljutnja ili bijes je više individualizirana emocija – ljudi mogu biti razlučeni sa različitim vrstama događaja i podražaja. Ljutnja kao emocija postavlja najveći problem, jer iako su sve emocije interpretacijaski determinirane, "prototipna" situacija koja izaziva ljutnju ne pokazuje se uvijek ispravna jer uvijek postoje ljudi koji pokazuju ljutnju u emocijama koje ne pripadaju tom prototipu. Richard Lazarus definirao je prototipnu sržnu poveznicu pri poticaju ljutnje kao "ponižavajuća povreda mene i mojega". Sukladno s ovom idejom, mnoga istraživanja došla su do saznanja da ljutnja raste prema nekome tko je uradio nešto zlonamjerno ili nemarno. Ako netko stane ispred vas te vas izbaciti iz ravnoteže, stupanj ljutnje ovisi o tome *zašto* mislimo da je osoba to uradila. Vjerojatno ljutnje nebi bilo da je u pitanju malo dijete ili slijepac, no mogli bi se naljutiti kada je to netko tko nema očitu ispriku za nemarnost. (Kalat, Shiota , 2012: 178)

"Socialno- Konstruktivistički" pogled uključje nekoliko znanstvenika koji smatraju da su koncepti emocija zapravo društvene konstrukcije. Na primjer Lutz (1988) daje prikaz Ifaluk song (opravdana ljutnja) (mikronezijsko područje) koja ugrubo korespondira sa ljutnjom; 1. Postoji kršenje pravila ili vrijednosti. 2. Ono je istaknuto od strane nekoga. 3. Ta osoba istovremeno prezire taj čin. 4. Počinitelj reagira u strahu na tu ljutnju 5. Počinitelj mijenja svoje načine. Kao što je očito ovaj model je značajno različit od onog povezanog sa Engleskom riječi ljutnja. Lutz tvrdi da je ovaj model društveno- kulturni konstrukt čije odrednice ovise na određenim aspektima društva i kulture Ifaluk naroda. (...) Struktira većine koncepata emocija je viđena kao visoko konvencionalizirana skripta iz koje su devijacije prepoznate i lingvistički označene u bilokojoj datoj kulturi. Gdje eksplicitno društveno- konstruktivistički pogledi se raslikuju od drugih prototipiziranih ali nekonstruktivističkih pristupa, je u njihovom je u njihovom prikazu sadržaja emocionalnih koncepata. (Kovecses, 2000: 14)

"Značenje emocionalne kategorije uvijek je interpretacija iskustva pojedinca. Interpretacija u ovom smislu je proces interpersonalne i kulturne distribucije značenja po kojima se

emocionalne kategorije lišavaju kvalitete značenja. Dakle, ako nalažemo da ondividualno značenje emocija je uvijek interpretacija, možemo li govoriti o istim kvalitetama osjećaja kada koristimo kulturno designirane emocionalne kategorije kao što su strah, mržnja, ljubav itd. ? "(Perak 2011: 194)

4.0 METAFORE EMOCIJA

Metafore emocija u stalnoj su ljudskoj uporabi. One opisuju osjećaje i raspoloženja koristeći riječi koje nužno nisu direktno povezane sa vidljivom situacijom no toliko su utkane u govor da su, unutar određene kulture, lako razumljive. Metafore izražavaju bazne ljudske emocije kroz potragu za slikama i simbolima kojima bi najbolje opisali svoje osjećaje. Odnos jezika i emocije može se sagledati iz različitih stajališta kao što su lingvistika, psihologija, neuroznanosti te antropologija. Kognitivna lingvistika izričito se bavi jezikom te kognitivnim procesima iza njega, kao što su kategorizacija, shematizacija ili analogija. Bavi se praktičnom uporabom znanja kroz jezik. Kognitivna lingvistika bavi se ulogom značenja, konceptualnim procesima i utjelovljenim iskustvima. Proučava um i jezik te njihova sjecišta. Škola kognitivne lingvistike i kognitivne znanosti pojavljuje se u ranim 1980-im godinama. Rani pioniri kognitivne lingvistike, te ključni teoretičari u razvoju ovog pristupa bili su Gilles Fauconnier, Charles Fillmore, George Lakoff, Ronald Langacker i Leonard Talmy. Kognitivna lingvistika dijeli se na kognitivnu semantiku i kognitivni pristup gramatici.

Ovdje ću se bazirati na konceptu kognitivne semantike zbog pokušaja razumjevanja konteksta u kojem se određene riječi koriste i iz kojih okolnosti one bivaju odabrane. " Kognitivna semantika odbija proučavanje jezika kroz lingvističku podjelu na fonologiju, morfologiju, sintaksu, pragmatiku itd. već dijeli semantiku na konstrukciju značenja te reprezentaciju znanja. Podatci o jeziku pate kada su ograničeni na jezik sam, na jednostavan način da zanimljive kognitivne konstrukcije podložene jezičnoj uporabi imaju veze sa kompletnim situacijama koje uključuju visoko strukturirano pozadinsko znanje, razne oblike rasuđivanja, konstruiranje značenja te pregovaranje značenja. Te na iz istog razloga, teorija jezika pati kada je ograničena na sami jezik." (Fauconnier, 1997: 8)

Fauconnier također razvija teoriju mentalnog prostora " Mental Space Theory" koja nalaže da kada mislimo i govorimo, stvaramo mentalne prostore. Kroz razvoj razgovora mentalni prostori se proširuju te se stvaraju novi mentalni prostori koji služe za stvaranje trenutačne strukture unutar konteksta. Lakoff također govori kako metafore nisu riječi ili izrazi, već ontološko mapiranje preko konceptualnih domena.

Metafora se, u kognitivnoj teoriji, bazira na našoj mogućnosti promišljanja i govora u svrhu razumjevanja kompleksnih, složenih i apstraktnih koncepata. One uključuju mapiranje te dijalog između određenih konceptualnih domena. Konceptualne metafore se često sastoje od

konvencionalnih mapiranja koja povezuju aspekte dviju diskontinuiranih konceptualnih domena. Svrha takve postave mapiranja je omogućiti strukturu iz jedne konceptualne domene, *izvorne domene*, projektirajući strukturu na *ciljnu domenu*. Ovo omogućava interferencije koje stoje u izvoru da budu aplicirane na metu. Iz ovog razloga konceptualne metafore se smatraju osnovnim i neophodnim instrumentom misli. (Evans; 2007: 136) "Osim klasičnih shematizacija i metonimskog profiliranja, emocije su konceptualizirane sa metaforičkim konstrukcijama. Metafora je definirana unutar ovog sistema kao proces koji aktivira mapiranje između dvije klase/ koncepta koji su ontološki nepovezani unutar referentnog kulturnog modela. Metaforička mapiranja utvrđuju nove emergentne mentalne reprezentacije koristeći mrežu struktura od prethodno utvrđenih meronimijskih relacija." (Perak 2017:305)

Domena je konceptualni entitet u kognitivnoj gramatici. Domena se sadrži od koherentne strukture znanja koja posjeduje bilo kakvu razinu kompleksnosti ili organizacije. Na primjer, domena se može sadržavati od koncepta, semantičkog okvira ili nekog drugog reprezentativnog prostora ili konceptualnog kompleksa. Domena pruža određenu vrstu koherentne reprezentacije znanja nasuprot koje su druge konceptualne jedinice karakterizirane. Na primjer, lingvistički termini kao što su *vruće*, *hladno* ili *mlako* povezuju se s različitim vrstama leksičkih koncepta koji se mogu u potpunosti okarakterizirati u obziru sa domenom temperature. (Evans, 2007, 61) Bazna domena dolazi direktno iz ljudskog utjelovljenog iskustva. Derivira se iz ujedno osjetilnih iskustava i subjektivnih iskustava. (Evans, 2007, 10)

5.0 ANALIZA TEKSTOVA GRUPE PASI

5.1 KRATKA POVIJEST

Pasi su osnovani u ožujku 1996. godine na Vežici u Rijeci. Bend je nazvan pasi jer su htjeli nešto gramatički netočno pa odatle A u Psi. Nakon raznim promijena u postavi benda, 1998. godine na poziciju glavnog vokala dolazi Dorian Salatić. Izdani albumi su "Posljednji pionir" 1998. godine, "Netko treba i radit dok se mi zajebavamo" iz 2000. godine, "Pravac paleolitik" iz 2004. godine i zadnji album bio je "Reci mi dali te boli" 2011. godine. Dakle završna postava do kraja djelovanja 2016. godine bila je; Dorian Salatić vokal, Nikica Jurjević – bas gitara, Darko Petković- gitara i Daniel Garcia- bubanj.

Koncerti Pasa uvijek su bili oličenje izražavanja emocija, pogotovo u publici. Većina je znala sve tekstove napamet te ih izražajno pjevala i gestikulirala. To možemo povezati s teorijom o katarzi tj izražavanju i izbacivanju osjećaja u svrhu emocionalnog olakšanja.

Na pitanje koje su emocije prevladavale kod pisanja tekstova za grupu Pasi, Dorian Salatić mi odgovara "... rekao bih da je glavna emocija koja prevladava ljutnja, poprskana sa malo sjete i tuge. Ne znam, vjerojatno ima emocija, ali ja sam se trudio da ne pišem o emocijama niti kroz emocije već sam nastojao da tekstovi budu "objektivni"... (pišem pod navodnicima jer je stav da su objektivni subjektivan)"

5.2 KAKAV PREKRASAN SVIJET

"Vidim ekološko stanje, šuma sve je manje, homeostaze prestaju, životinjske vrste nestaju. Vidim vojske razorne kako brišu svjetove, djecu osakaćenu, siročad ispaćenu. I kažem si, kakav prekrasan svijet. I kažem si, kakav prekrasan svijet. Vidim buržoaziju, kako se kesi radniku, kako mu iz usta otimlje, premda živi obilje. Vidim horde prosjaka, izgladnjelih beskućnika, žive od smetlarenja, žrtve klasnog sukoba. I kažem si, kakav prekrasan svijet. I kažem si, kakav prekrasan svijet. Vidim nasilje nad ženama, heroin u venama gdje vodi progres? u kolektivni lijes. Vidim mržnju, bolesti, zlo iz objesti, vidim ne vide nacisti da smo ispod koža isti. Vidim mudrost zapada, pod kojom se planeta raspada, diktaturu novaca, globus slijepih ovaca. I kažem si, kakav prekrasan svijet I kažem si, kakav prekrasan svijet."

Ova pjesma, sa albuma "Reci mi dali te boli", neizravan je odgovor na pjesmu "Wonderful world" Louisa Armstronga iz 1967. godine. U originalnoj pjesmi autor pozitivno gleda na svijet te nabraja čimbenike koje čine ovaj svijet prekrasnim, poput plavog neba, boje duge te crvenih ruža, ne koristeći se pretjerano metaforama već opisima.

Odgovor pjesme grupe Pasi je drugačiji pogled na istu temu. Inspirirana terminologijom Kulturalnih studija ova pjesma je, kao i velika većina pjesama grupe Pasi, kritika društva i posljedica kapitalističkog načina proizvodnje te društvenog razvitka na koji on utječe. U rečenici "vidim vojske razorne kako brišu svjetove", riječ svijet, u ovom slučaju predstavlja korpus znanja i kultura unutar nekog društva ili skupine koja nestaje kao posljedica ratnog stanja. Ukazuje na kolateralne žrtve rata, koje nisu ekonomske ili političke važnosti.

"Vidim buržoaziju, kako se kesi radniku, kako mu iz usta otimlje, makar živi obilje", buržoazija je termin Karla Marxa u djelu "Komunistički manifest" te predstavlja vlasnike sredstava za poroizvodnju u kapitalističkom društvu. Taj pojam nikada nije imao određeno lice pa možemo reći da ovdje dolazi do personifikacije tj davanja ljudskih osobina predmetima ili neljudskim entitetima. Ovdje rečenica " I kažem si, kakav prekrasan svijet" je zapravo puna ironije te na isti način kritizira originalni tekst Louisa Armstronga u kojem je svijet opisan kao idealno mjesto bez konflikata i problema. No današnji mediji i sklop društva nas i dalje na jedan način tjera da sve gledamo s pozitivne strane pa tako i nakon svih gore navedenih stvari poput rata, gladi i nasilja, mi i dalje slijepo tvrdimo da je ovaj svijet prekrasan. Mentalni prostori te kontekst ovih tekstova nastaju iz velikog utjecaja Kulturalnih studija na pisca Doriana Salatića.

U većini pjesama Pasa, osjećamo kritiku društva i te želju za pravdom, potrebu za boljim svijetom. Alfred Adler bi želju za pravdom povezao sa osjećajem sreće te potragom za ciljevima u životu. Po njemu je najzdraviji način želje za superiornošću, put koji najvjerojatnije od svih vodi ka osjećaju zadovoljstva, je ustrajnost u dobrobiti nečega većeg od samoga sebe, poput poboljšanje društva, svjetski mir, pravda ili napredak znanja. (Kalat, Shiota 2012: 237, 238)

U ovom slučaju, pjesme grupe Pasi inspirirale su mnoge u želji za boljim društvom i kritičkim mišljenjem. Neki komentari na njihovom YouTube kanalu govore kako " bez Pasa nebi nikada znao što znače ove teške riječi" te "vratite se, sada smo u banani više nego ikada" što zvuči kao potreba za ovakvom vrstom tekstova koji kritiziraju društvo umjesto onih koji pozitivno gledaju na svijet ili pišu tekstove lako probavljivih tematika.

Ovakav pogled na svijet unutar glazbenih tekstova, gdje uz ekonomske, ekološke i društvene probleme odlučujemo gledati u drugom smjeru i prema ljepšim segmentima života, možemo usporediti sa "attentional control" spomenut u djelu Emotion autora Shiota i Kalat. Oni navode primjer dolaska na večeru kod prijatelja te uz sve ugodne stvari poput lijepog dnevnog boravka, mirisne večere i velike televizije, u blizini stola nalazi se tarantula u terariju koja subjektu stvara neugodu i anksioznost. Jedna od opcija je promjena situacije (napuštanje prostora tj. u ovom slučaju zabave) ili zamolba domaćina da premjesti pauka u drugu prostoriju. No naime prva situacija nalaže izgubljene socijalne interakcije a druga mogućnost može zvučati nepristojno. Mnogi ljudi u ovoj situaciji zauzimaju poziciju kontrole pažnje tj "attentional control" gdje će jednostavno pokušati izbjegavati gledati prema ili misliti o stvari koja im stvara nevolju ili stres, u ovom slučaju to je pauk. (Kalat, Shiota 2013: 142)

Mnogi ljudi odlučuju istim putem ignorirati istinu koja je pred njima, a ne suočiti se s njom, na što najbolje ukazuje citat u pjesmi " Vidim horde prosjaka, izgladnelih beskućnika, žive od smetlarenja, žrtve klasnog sukoba. I kažem si, kakav prekrasan svijet." Ako uzmemo publiku Pasa kao jedno mikro društvo onda možemo primjeniti hiper- kogniciju: tj " proces stvaranja razrađene mreže asocijacija i distinkcija koje vode u povećanju vokabulara neke emocije." (Kalat, Shiota 2012: 91)

5.3 KADA UMREM

"Kada umrem nježno mi otvori oči, da vidim taj karneval moći gdje razum uzmiče pred ludilom. Kada umrem u osmijeh mi usta savini, da se nasmijem svojoj taštini jer vjerujem da sam uskrsnuo. Jer kada odem džaba mi bilo svih bedova. bit ću još jedan u hordi undeadova kada mi cijenu zakače. Potpuno cijepljen od bjegova, zarobljen pod jednim od stjegova kada mi omču namjeste. San umire, bol ostaje. San umire, bol ostaje. San umire, bol ostaje. Kada umrem glasno moj epitaf reci, da mogu ispričati djeci da nekada bio sam čovjek i ja, Kada umrem moje truplo svijetu pokaži za sve one što žive u laži o slobodi pristanka. Teško se ne saginjati, lakšem putu nagingjati kada te za mošnje drže prisilom potrošnje. Je li pobuna kooptirana il' unaprijed determinirana, i tko smo tada mi, moja ljubavi?"

Ova pjesma također se nalazi na albumu "Reci mi dali te boli" te u njoj uočavamo jedan pesimističan pogled na život. Metafora leži u ideji odlaska iz materijalnog svijeta u kojem je čovjek rob društvenih i ekonomskih čimbenika.

Poziva na besmislenost borbe za boljim svijetom te nakon svih ljudskih ideala i moralnih vrijednosti nakon smrti nam "cijenu zakače". To se može prevesti na nekoliko različitih načina.

Prvo "cijena" može značiti vrijednost koju osoba nosi koja je determinirana nakon njegove smrti te koja dolazi kao zaključak u oprostaju s osom ovisno o subjektivnom doživljaju onoga koji "kači".

"Cijena" također može biti novčani iznos pogrebnih usluga koje su potrebne da bi se osoba sahranila. I konačno "cijena" može biti papirologija o preminuloj osobi to jest prikaz malenog papirića sa podacima preminulog, čest prikaz u američkim filmovima kada se na nožni palac preminulog "zakači" papirić o identifikaciji osobe, koji depersonalizira preminulog te je on samo broj u "hordi undeadova".

"Undead", inače pojam korišten u filmskoj umjetnosti i književnosti, te predstavlja bića koja iako su mrtva- i dalje žive, poput vampira i zombija. No u ovom slučaju, taj pojam možemo uzeti u kontekstu ostavštine preminule osobe, njegova djela, riječi i utjecaji dalje žive unutar materijalnih stvari, usmenih predaja i sjećanja drugih ljudi. " Kada umrem u osmijeh mi usta savini, da se nasmijem svojoj taštini jer vjerujem da sam uskrsnuo." Pojam undead može se i povezati sa uskrsnućem jer ono što je umrlo se vraća kao živo.

U ovom tekstu vidljiv je osjećaj ljutnje i tuge o kojoj Dorian govori, razočaranje u trenutačno stanje u svijetu te navođenje jedinog ishoda i rješenja takvim mukama, a to je smrt. " San umire, bol ostaje" metafora je za snove i ideale ljudi koji sa njima umiru ne bivajući ikada realizirani, no bol borbe (klasne, nacionalne, rasne, rodne...) ostaje. "Čekaš da ti se sreća osmješi. Samo još nada u sutra te tješi. Na planeti robova, od mača snobova ničice su padali svi što su se nadali." Je citat iz pjesme "Filistarski pločnici" u kojoj također vidimo beznadnost u vjerovanje u trenutno političko, ekonomsko i društveno stanje.

U mnogim tekstovima javlja se želja sa pravdom. Tu možemo dodati definiciju interaktivne pravde koja ima dva dijela. Prvi se referira na poštovanje i uljudnost koju subjekt dobiva od druge osobe. Drugi dio se referira na to dali je subjektu priuštena kompletna informacija o tome zašto je neka odluka donesena. (Russel, 2011:31)

Možemo ovdje i nadovezati teoriju o osjećaju gađenja Kalata i Shiote u kojoj navode moralno gađenje kao jedan od segmenata te emocije, a povezuje se sa kršenjem ispravnog i neispravnog.

5.4 REZERVNA RADNA ARMIIJA

"Samo večeras u našem gradu Gala spektakl, operna noć. Budući da smo već platili kartu nema sumnje - isplati se doć. To je to, timpani grme akcija kreće, sviraju skladno. Unatoč tome osluhnuvši bolje shvatiš da zvuče totalno jadno. Je li da je lijepa ova operna politika? Dirigira premijer, a svira koalicija, a mi smo samo publika, Rezervna Radna Armija. Neko griješi, a eno još jedan, neki su bome i raštamani. Sada je jasno da nešto ne valja, no dirigenta izgleda ne zanima. Drugi čin, zadnji delirij, ljudi ne vjeruju šta se događa, na binu se popela limena glazba da kakofonija bude još slađa. Svirajući su se predali. Nismo li predstavu već gledali..? Je li da je lijepa ova operna politika? Dirigira premijer, a svira koalicija, a mi ćemo i dalje biti samo publika Rezervna Radna Armija."

Ova je pjesma sa albuma " Pravec paleolitik". U ovom tekstu autor uspoređuje političke figure sa raštimanim orkestrom. Narod je publika koja vidi da sa postavom nešto nije uredu no ne može djelovati. U prvom dijelu teksta vjerojatno se odnosi na izbore na kojima glasajući "kupujemo kartu" za događaj. Veličanje nove postave vlasti te očekivanja naroda isčitava se u metafori "timpani grme, akcija kreće, sviraju skladno" no nakon izvjesnog vremena sve se svodi na razočaranje kada shvatimo da "zvuče totalno jadno".

U rečenici "neki su bome i raštamani" , riječ raštirati ima dvije definicije po Hrvatskom Jezičnom Portalu raštirati (što, se) svrš. ⟨prez. -ām, pril. pr. -āvši, prid. trp. -ān⟩

1. glazbeni pojam; olabaviti žice na žičanom instrumentu i tako ga učiniti nepogodnim za skladno sviranje [raštirati violinu; raštirati klavir]
2. preneseno značenje; lošim postupcima ili ispadima učiniti stanje nepodnošljivim, teškim [raštirati atmosferu; raštirati poduzeće]

Time bi trpni ili u ovom slučaju opisni pridjev "raštiran" značio da je osoba oličena lošim osobinama i namjerama.

5.5 PIJUNI

"Nakon punih 10 godina rehabilitacije, punih 10 godina faši-demokracije, napokon ste shvatili da ovdje nešto ne valja. Preskupo smo platili ovu hrpu prevara. Jasno nije naša greška, što nam je sudbina teška. Mi smo svi pijuni vlasti-nadajmo se da će pasti! Od svih pustih obećanja vladajućih harlekina došlo je do nekih pogoršanja u građanskim redovima. Zašto vlada centralizam, droga, cuga, kurve i glupost? Zašto je naš realizam to što život nema vrijednost? Jasno nije naša greška, što nam je sudbina teška. Mi smo svi pijuni vlasti-nadajmo se da će pasti! I što nam više duša plače to nas oni jače tlače. Neka! To je svjetlo doba-put do masovnoga groba. I ipak zatvaramo oči-nadamo se da će proći. Ali je stvarnost gora-stvarnost gora nego kuga."

Ova pjesma nalazi se na albumu "Netko treba i raditi dok se mi zajebavamo" (2000)

Ovdje se koristi metafora pijuna, inače najslabija figura u šahu, za narod. Te "jasno nije naša greška" ponovno odiše ironijom jer ljudi nikada neće okriviti sebe za trenutno stanje te je vjerovanje u nedostatak moći veće nego vjera u samoga sebe. Kritizira samoprihvaćenu nemoć ljudskog roda te nemarkirano i pasivnost društva. Ističe naturalizaciju bezvrijednosti života te ponovno uočavamo emociju ljutnje i gubitka nade. "Stvarnost gora nego kuga" je također metafora koja upućuje da kao i u vrijeme crne pošasti, sve što radimo je odmičemo istinu od sebe te na nju zatvaramo oči. U prijašnjem tekstu, "Rezervna radna armija", narod se navodi kao publika koja pasivno gleda predstavu. Obe metafore mogu se povezati sa pojmom nacije. "Kulturni model određene nacije su reprezentacije koncepta "nacija" dijeljenog među članovima neke kulture. Kulturni modeli su institucionalno konvencionalizirane konstrukcije koje organiziraju komponente emergentnog koncepta "nacije" u strukturalno i kauzalno različitim načinima " (Perak 2019:232) Tako se često u izrazu veće grupe ljudi koja slijepo prati autoritet mogu pronaći metafore poput "ovce", uz ova dva primjera " pijuni" ili "publika" koja je možda najstatičnija metafora sa najvećom dozom pasivnosti i nemogućnošću djelovanja. " Različite kognitivne sheme su socialno distribuirane i održavane diskurzom. Profiliranjem određenog kulturnog modela "nacije" unutar diskurza se koristi za naglašavanje funkcije određene deontičke moći unutar društvene grupe. " (Lakoff 2008; Searle 2010) Deonička logika je polje filozofske logike koje se bavi obveznostima, dopuštenjima i povezanim konceptima. Deontička moć, je u ovom primjeru, moć koju posjeduje svaka određena društvena skupina tj u ovom slučaju nacija, koja ima svoju obaveznu moć djelovanja. Ta moć je nepostojana unutar metafora "publika" i "pijuni" jer se podrazumijeva

da je ideja obligatornog djelovanja uklonjena. Pojmovi " publika" i " pijuni" su kulturalni modeli pojma nacije unutar diskurza grupe "Pasi".

Kao i u većini pjesama grupe "Pasi", agresija se izražava i psovka. One služe za iskazivanje snažnih emocija poput mržnje i agresije te pridonose izbacivanju negativnih emocija. Agresija i mržnja dolaze od emocija straha i ljutnje te je posljedica njihove intenzivnosti upravo psovanje.

6.0 ZAKLJUČAK

Nakon pregledanih definicija pojma emocija, te proučavanja osjećaja ljutnje i bijesa, možemo zaključiti da su to osjećaji od kojih tekstovi "Pasa" polaze. Definirane vanjskim i unutarnjim utjecajima te time razočaranjem društvenim poretkom, emocije autora tekstova lako su čitljive.

Drugačiji pogled na svijet i strukturu kojeg nude Kulturalni studiji u poljima sociologije, psihologije, ekonomije, identiteta te lingvistike, spojen sa unutrašnjim kognitivnim prihvaćanjem istih, rezultiralo je kreativnom eksplozijom koja je diskografija grupe "Pasi".

Bezvremenski tekstovi te mogućnost primjene istih na kulture diljem svijeta ono su što ih čini lako povezljivima. Sama sam prisustvovala na nekoliko zadnjih koncerata "Pasa" te je u publici vidljiv sinkronicitet te jedinstvo određenih ideala. Publika zna riječ do riječi te je dinamika neporeciva. Skoro pa na svakom koncertu se polovica publike popne na pozornicu, te sa bendom pjeva tekstove pjesama, što također pristaje filozofiji grupe "Pasi". Filozofija koja poziva na ujedinjenje društva, temeljeno na zajedničkim idealima (sloboda, jednakost, pravda), uz cilj stvaranja otpora prema vladajućem poretku. Otpora koji je izazvan emocijama ljutnje, bijesa, tuge i sjete na "bolje dane".

7.0 LITERATURA

- Kalat J.W. , Shiota M.N. (2012) Emotion, Second Edition, Wadsworth
- Myers, D. G. (2004). Theories of Emotion. Psychology: Seventh Edition. New York, NY: Worth Publishers.
- Cropanzano, Russell. (2011) Social justice and the experience of emotion / Russell Cropanzano, Jordan H. Stein, Thierry Nadisic.
- Kovecses Z. (2004) Metaphor and Emotion Language, Culture, and Body in Human Feeling, Cambridge University Press
- Cannon, W. B. (1927) The James-Lange theory of emotion: A critical examination and an alternative theory. American Journal of Psychology, 39, 10-124.
- James, W. (1884). What is an Emotion? Mind, 9, 188-205.
- Keltner D., Oatley K., Jenkins J.M. (2014.), Understanding Emotions, Third Edition
- Fauconnier G., (1997), Mappings in Thought and Language, Cambridge University Press
- George Lakoff and Mark Johnson (2003) Metaphors we live by. London: The university of Chicago press
- Lakoff, George. 2008. The Political Mind. New York: Viking.
- Evans V., Green M. (2006) Cognitive Linguistics; An Introduction, Edinburgh University Press
- Evans, V. (2007) A Glossary of Cognitive Linguistics, Edinburgh University Press
- Folger ,R. (1984) The Sense of Injustice: Social Psychological Perspectives, Plenum Press, New York
- Field, J.(2004) Psycholinguistics: Key Concepts, Routledge
- Antovic, M. (2009). Towards a Semantics of Music – the 20th Century, Language and History
- Barrett, L. F., Lindquist, K.A. and Gendron, M. (2007). Language as context for the perception of emotion. Trends in Cognitive Sciences
- Farber, B.A. (2007) Rock'n'Roll Wisdom, What Psychologically Astute Lyrics Teach about Life and Love

- Searle, John. 2010. *Making the Social World: The Structure of Human Civilization*. New York: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:osobl/9780195396171.001.0001>
- Derrida, J. (1973) *Speech and Phenomena, And Other Essays on Husserl's Theory of Signs*, preface by Allison, D.B., Garver, N., Northwestern University Press, Evanston
- Sterba J.P., Machan T.R., Jaggar A.M., Galston W.A., Gould C.C., Fisk M., and Solomon R.C., (1995). *Morality and Social Justice Point/ Counterpoint*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Perak, Benedikt, Šarić, Ljiljana ; Milan Stanojević, Mateuzs (ur.). Amsterdam : John Benjamins, (2019.) Str. 227-258 *The role of the metonymy and metaphor in the conceptualization of NATION. An emergent ontological analysis of syntactic-semantic constructions. // Metaphors in the Discourse of the National*
- Perak, Benedikt (2018) *The role of metonymy in the constructionist approach to the conceptualization of emotions // Conceptual Metonymy. Methodological, theoretical, and descriptive issues / Blanco-Carrión, Olga ; Barcelona, Antonio ; Pannain, Rossella (ur.). Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins Publishing Company, str. 205-236*
- Perak, Benedikt (2011) *The role of Embodied Cognition in Conceptualization of the Emotional Categories // Context, Review for Comparative Literature and Cultural Research*

INTERNETSKE STRANICE

- <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=30849>
- <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7589>
- http://bend98.com/wp/?page_id=32
- https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=48771
- <https://cas.uab.edu/peacefulsocieties/societies/ifaluk/>